

EIJSDEN
3 maart 2026

Esther van Loo



KAL PLAT

MIT MICH

Vraog: lech praot plat...

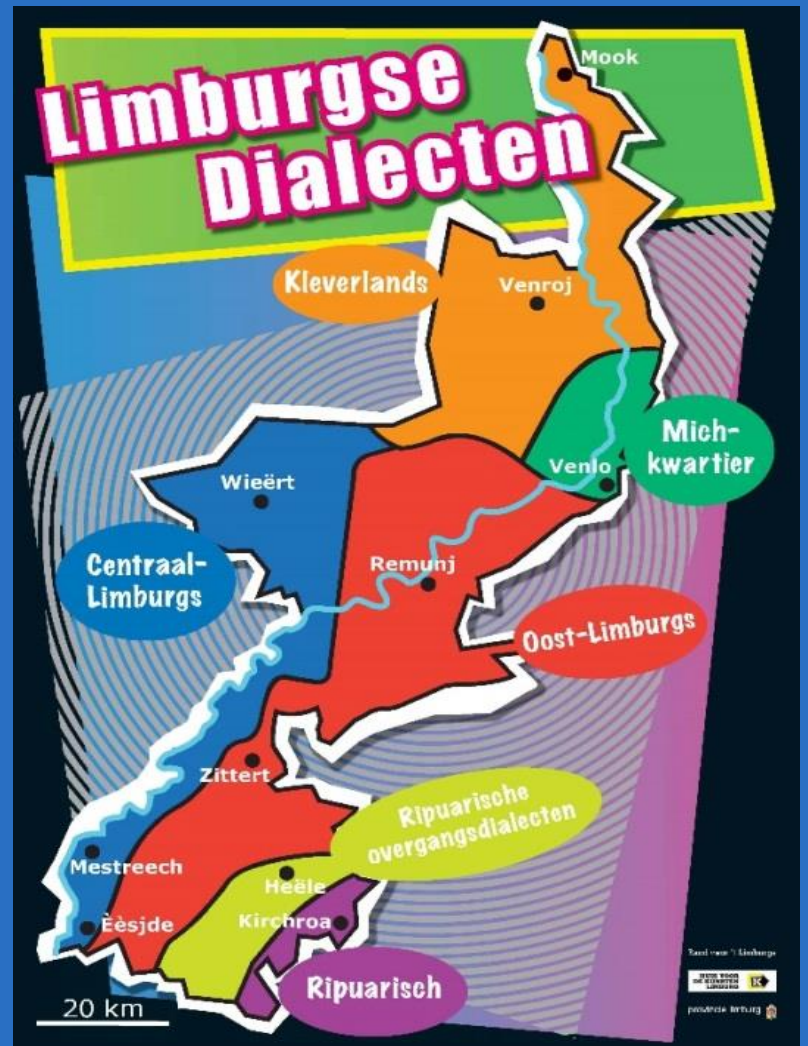


- óp werk
- mèt familie
- mèt vrun
- mèt vreem lui

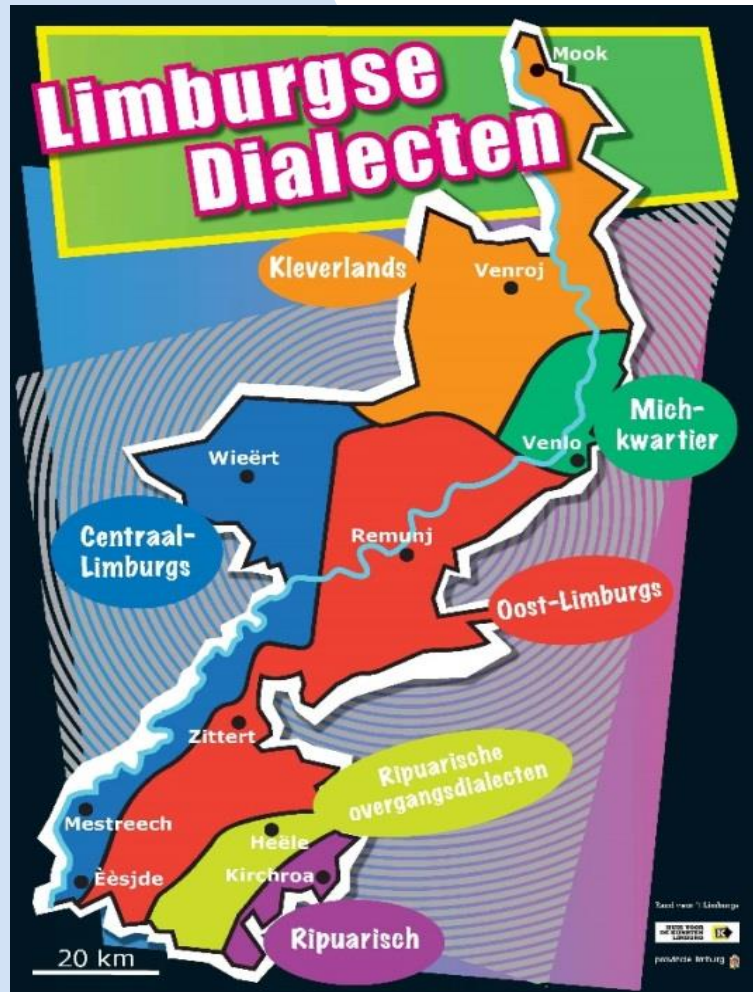
*Sjtelling:
Ich kin alle
Limburgse
dialecte versjtoa*

JA

NEE



Wat is de officiële indeling?



Panninger, Benrather en Uerdinger linie:
https://www.dbnl.org/tekst/_tij003190201_01/_tij003190201_01_0028.php



Welke dialecten zijn dit en hoe weten we dat?

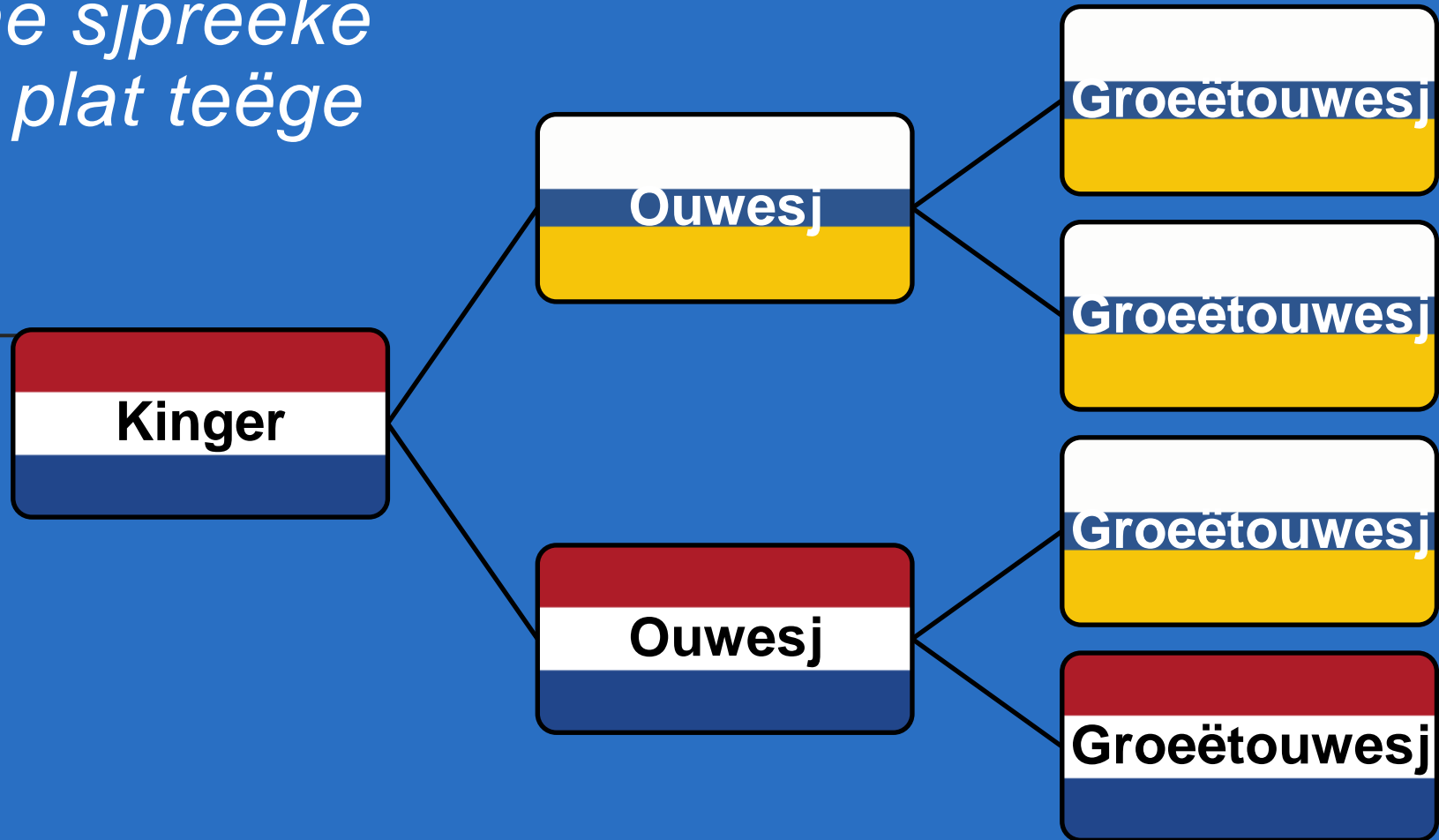
De meister sjreef e sömke op
En zag: Pierre, reken oet!
Pierre kraog 'ne ganse roeje kop!
Heer keek ins door de roet
En dach: dee mins is neet good gaar!
Noe weurt 't miech te sterk:
héér weurt deveur betaald, mieljaar.
en véér? Veer doen 't werk!

Ik heb 't laeve leef gehad.
Óg allemaol aevezier.
Gaer waas ik nog heej gebleve,
maar jaomergenóg,
't meugde neet mier.
Wannier d'r emes aan mich dink,
dan zónder vuuel verdreet.
Bedink, 't laeve is maar kort,
dus miene wins is: geneet

Oe jaazes
Oe jaazes
Woa jeet dat mit os hin?
V'r hant zoeng jekse zin
Vier leëve vuur de sjpass
en zint jee miensj tse las

In wiewöäl procent van de Limburgse gezinne sjpreëke allebei de ouwesj plat teëge de kinger? (2021)

- a. 30%
- b. 50%
- c. 70%
- d. 90%



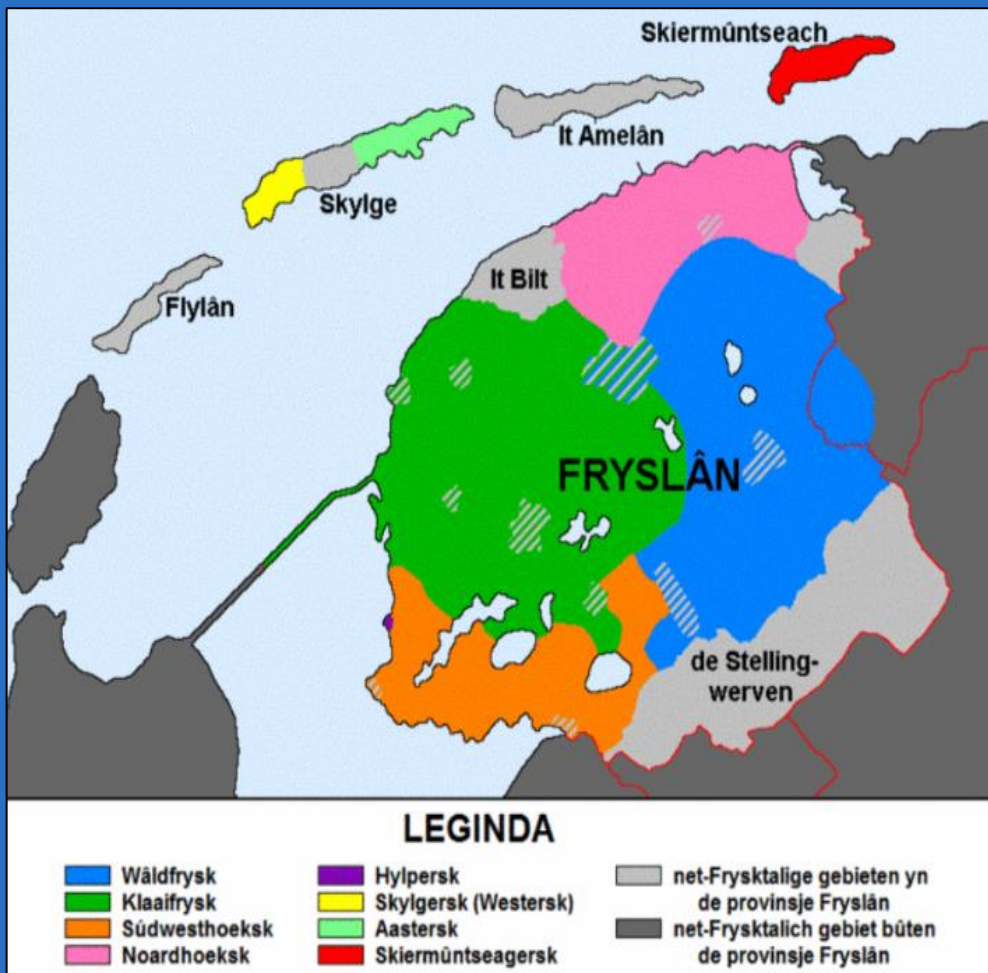
Stellingen:

*'t Fries hat vöäl wieëniger
sjpreëkers wie 't Limburgs*

*'t Fries hat vöäl wieëniger
varieteite wie 't Limburgs*

Eens

Oneens



Mythes over het Limburgs

DOOR LEONIE CORNIPS
EN ESTHER VAN LOO

Het Limburgs kreeg onlangs even volop aandacht in de nationale media. Limburgse Statenleden en taalspecialisten brachten een werkbezoek aan het Friese provinciehuis ter voorbereiding op een aanvraag voor een mogelijke deel III-erkenning van het Limburgs onder het Europees Handvest voor Regionale Talen en Minderheidstalen. Voor de vuist weg hoorden we Limburgers op de nationale radio verkondigen dat het Limburgs geen taal is, maar een verzameling dialecten, en dat Limburgers door de provincie heen elkaar niet kunnen verstaan als ze hun eigen dialect spreken, iets waarmee bewezen zou zijn dat het Limburgs geen taal is.

Deze uitspraken zijn niet nieuw of origineel. Generaties Limburgers geven deze meningen aan elkaar door vanaf het moment dat het gebied dat nu Limburg heet toegevoegd werd aan het Koninkrijk der Nederlanden. Vroeger mogen deze mantra's zin gehad hebben. De dialecten liepen taalkundig veel meer uiteen dan nu en met 'eenheid door verscheidenheid in dialecten' benadrukte het nieuwe Limburg zijn eigenheid ten opzichte van de rest van Nederland. Maar anno 2024 kloppen deze uitspraken echt niet meer en is het tijd om een paar mythes te ontkrachten.

Het Limburgs is wel degelijk een taal. Sinds 1997 is het Limburgs door de Nederlandse overheid erkend als regionale taal onder het Europees Handvest voor Regionale Talen en

Minderheidstalen. Het Limburgs heeft een deel II-erkenning. Dit betekent in de praktijk dat de Nederlandse overheid in het algemeen erkent dat het Limburgs een taal is en dat de overheid het gebruik van het Limburgs niet door wetten of regels mag bemoeilijken.

Onderlinge verstaanbaarheid is geen criterium voor het zijn van een taal. Laten we even verder kijken dan Limburg en Nederland. Het Noors is een taal maar iedere Noor spreekt een dialect, waarbij de Noorse dialecten taalkundig veel meer van elkaar verschillen dan de Limburgse. Of men elkaar wel of niet verstaat, is dus geen criterium voor het zijn van een taal. Zo roept men ook in Limburg dat het Fries wél een taal is en daarom dus geen verscheidenheid in dialecten kent. Dit laatste is echt niet zo. Het Fries kent acht taalkundig vastgelegde variëteiten. En dan zijn er nog, net als in het Limburgs en het Noors, de verschillen tussen dorpen en steden binnen een variëteit. Met 'onverstaanbaarheid' bedoelen sprekers van het Limburgs overigens niet dat zij andere dialectsprekers in Limburg niet begrijpen. Immers, ze kunnen vaak allerlei voorbeelden geven van hoe een bepaald iets - bijvoorbeeld lucifer - in diverse dialecten genoemd wordt. Aan de ene kant dus zogenaamde onverstaanbaarheid, aan de andere kant het meertalig bewustzijn van hoe men elders spreekt.

Is het rechtzetten van deze uitspraken nu haarkloverij en spijkers op laag water zoeken? Voor de generaties die het merendeel van hun leven vanzelf-



De Nederlandse overheid heeft al erkend dat het Limburgs een taal is en dat de overheid het gebruik van het Limburgs niet door wetten of regels mag bemoeilijken.

sprekend en met veel plezier hun dialect hebben kunnen spreken misschien wel. Maar we kijken verder dan juist die generaties. We denken dat het van belang is dat Limburgers preciezer worden in hun uitspraken over het Limburgs. Want voor de jongere generaties van nu is het ontkrachten van mythes over het Limburgs wél van betekenis. Een van de belangrijkste doelen van een deel III-erkenning is om het Limburgs voor de huidige (allerjongste) jeugd te verduurzamen, zodat ook zij hun leven lang het dialect als eerste taal onbekommerd kunnen blijven spreken en doorgeven aan toekomstige generaties.

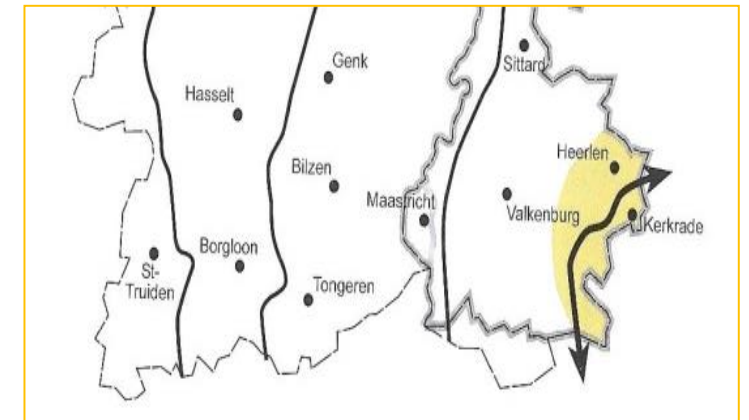
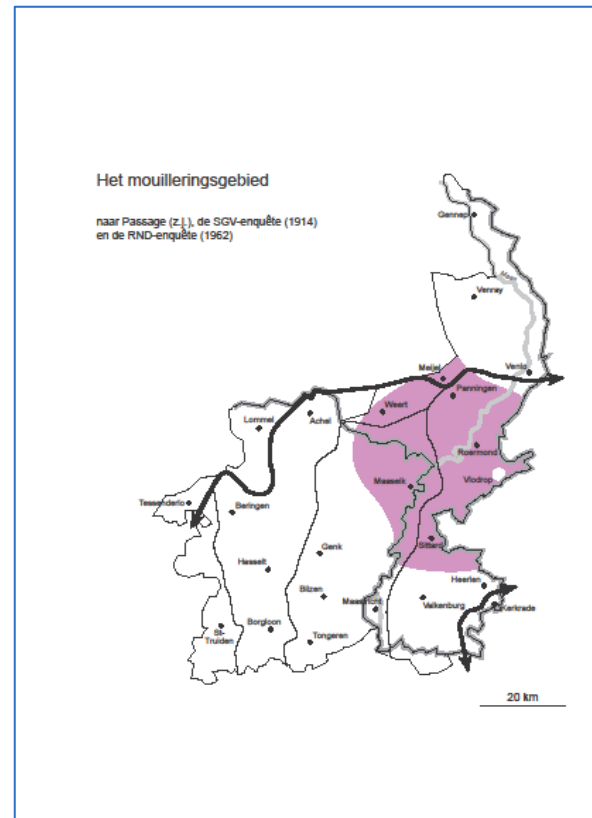
Met een deel III-erkenning zijn de huidige aanbevelingen van deel II pas goed uit te voeren. Dan blijft de kennis van en over het Limburgs niet meer vastzitten in het hoofd van die ene 'alleswetende' dialectspreker. Die kennis komt dan publiek beschikbaar door een professionele infrastructuur die wettelijke bescherming biedt waardoor het delen van die kennis in de openbare ruimte, zoals het onderwijs, de media, de rechtszaal en het bestuur mogelijk en makkelijk wordt. Laten we dus vooral aan de peuters en kleuters van nu denken.

Esther van Loo is docente en lesmateriaal-ontwikkelaar Limburgs; Leonie Cornips is hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht.



REAGEREN?
opinieredactie@deimburger.nl

Enige kenmerken van het Limburgs: mouillering en velarisering



Enige kenmerken van het Limburgs: stoottoon en sleeptoon

*lech höb vindaog nog niks boete gedaon.
lech höb al boete gedaon veur mien sjlech gedraag.*

*Op welken daag kumps diech nao hoes?
Op welke daag wirks diech?*

*Lies van us is kraank.
De foto hingk in 'n sjoen lies.*



peerd kun je met sleeptoon en met stoottoon uitspreken



Eens

Oneens

Bieste
't Slivvenierebieske
D'n hoond
De kuusj
De douf



Bieste
't Slivvenierebieske
D'n hoond
De kuusj
De douf



Bieste
't Slivvenierebieske
D'n hoond
De kuusj
De douf



Bieste
't Slivvenierebieske
D'n hoond
De kuusj
De douf



Fonologische voorspelbaarheid: klankwisseling NL → LI

<https://www.veldeke.net/limburgse-spellingsapp-swiftkey-nu-iedereen-gebruiken/>

NEDERLANDS		MAASTRICHTS		ZUID-OOST		MIDDE-LIMBURGS	
A	VERSLAG	AA	VERSLAAG	AA	VERSJLAAG	AA	VERSLAAG
A	VRAGEN	AO	VRAOGE	OA	VROAGE	AO	VRAOGE
AA	HAAL	AO	HAOL	OA	HOAL	AO	HAOL
	<i>fre<u>u</u>le</i>	ÄÖ	VRÄÖGSKE	ÖÄ	VRÖÄGSJKE	ÄÖ	VRÄÖGSKE
E	BETER	E	BETER	EË	BEËTER	AE	BAETER
		È	BÈD			È	BÈD
EE	TWEE	IE	TWIE	IEË	TWIEË	IEË	TWIEË
IE	BIER	EE	BEER	EE	BEER	EE	BEER
IJ	LIJF	IE	LIEF	IE	LIEF	IE	LIEF
O	ONDER	OO	OONDER	Ó	ÓNGER	Ó	ÓNGER
OO	GROOT	OE	GROET	OEË	GROEËT	OA	GROAT
OE	BOEK	OO	BOOK	OO	BOOK	OO	BOOK
UI	UIT	OE	OET	OE	OET	OE	OET

't Eèsjdes?



EÈSJDESE DIEKSJENAER

Stichting Eijsdens Verleden



Kasteel

*Groeten
uit*



Kerenshof

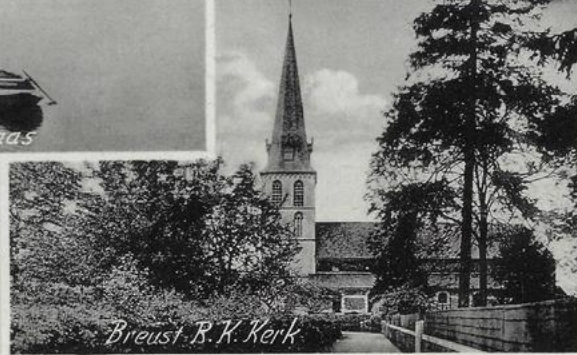


Waar de blanke stroom der Maas



Oude Watermolen

Eijsden



Breust. B. K. Kerk

https://www.eijsdensverleden.nl/online/wp-content/uploads/2025/10/Pentekeningenboekje_KalPlat.pdf

Zeuk veur weurd...

't Eèsjdes?



EÈSJDESE DIEKSJENAER

Stichting Eijsdens Verleden



*Groeten
uit*



Eijsden



Zeuk veur weurd...

Kenmerken van het Centraal-Limburgs Weert – Thorn - Maastricht (en Hasselt – Tongeren in België)

- Taalgrens in het westen: Panninger zijlijn
- Sj-klink aan het begin van woorden die in het NL met *sch*- beginnen: *sjoëël* ('school'), *sjoen* ('mooi'), *sjolk* ('schort')
- De klinkers *-oe-* en *-ie-* worden (net als meer oostelijke dialecten) als *-oo-* en *-ee-* uitgesproken: *book* ('boek'), *dook* ('doek'), *hook* ('hoek'), *breef* ('brief'), *leef* ('lief'), *deef* ('dief')
- In het Maastrichts veel uit het Frans overgenomen woorden: *affróntere* 'beledigen'; *videeke* 'pasteitje'; 'kouwe drukte'; *abbezjoer* 'lampenkap'; *lavvebo* 'wastafel'; *rido* 'gordijntje'; *gattoo* 'taart'; *tartepom* 'appelflap'; *boezjie* 'kaars'; *kemissies* 'boodschappen'.



Vraag: Wat bedoelde Max Weinreich met de uitspraak “Een taal is een dialect met een leger en een vloot”?

- a.** Dat de grens tussen een taal en dialect niet altijd duidelijk is
- b.** Dat minder mensen dialect zouden moeten spreken
- c.** Dat talen en dialecten goed uit elkaar gehouden moeten worden
- d.** Dat talenkennis kan zorgen voor begrip voor elkaar

Stelling: Onderzoek laat zien dat het voor de taalontwikkeling beter is om zoveel mogelijk Nederlands met kinderen te spreken.

Eens

Oneens



Maak kennis mit Zjuulke!

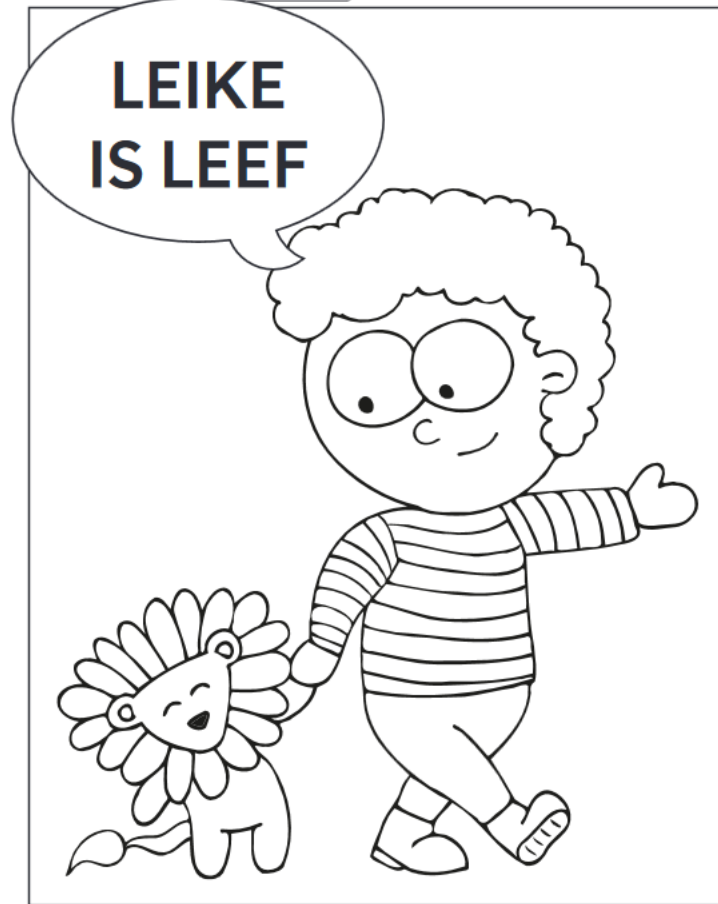
<https://hoesveurtlimburgs.nl/educatie/veursjoolse-educatie>



Zjuulke is een Limburgse peuter die de mascotte is van de tweetalige kinderopvang. Het doel is kinderen de kans te bieden zich meertalig te ontwikkelen: Nederlands én Limburgs. Limburgs is de taal die veel kinderen van huis uit meekrijgen en die in het voorschoolse onderwijs een plaats verdient. Zjuulke motiveert de kinderopvang het Limburgs - naast het Nederlands - zoveel mogelijk in te zetten.

Maak kennis mit Zjuulke!

<https://hoesveurtlimburgs.nl/educatie-opgroeien/educatie/voorschoolse-educatie-en-kinderopvang>



Limburgs is leerbaar!

Leef Limburgs

De methode is mèt naome geriech op luuster- en spreekbekwaomheid en weurt aongebooje in versjèllende regio's (Ech, Heerle, Remund en Venlo, later ouch in Kêrkraoj, Mestreech, Panninge, Sittard en Weert). De liergaank is specifiek geriech op de regio boe de cursusse weure aongebooje, zoonder de complete diversiteit vaan 't Limburgs mèt alle dialekte oet 't oug te verlere. Neve 'nen oetgebreide inhaajd op taoleg terrein beejt de cursus ouch 'n oetgebreid aanbod aon regionaal cultuur, literatuur, historie, meziek en mie. Daoneve maak de liergaank dèks gebruik vaan audio en beeldmateriaol.



<https://hoesveurtlimburgs.nl/educatie/limburgs-as-tweede-taal>

*De psychologie van de minderheidstaalspreker
Mit wem van dees luuj zouwt g'r 't mekkelikste
ee gesjpreksjke in 't plat aakneupe? Woeëvuur?*



De psychologie van de minderheidstaalspreker



Sjtelling: Limburgs mó't ee vak op sjoeël weëde. Juus wie Fries in Friesland.

Eens

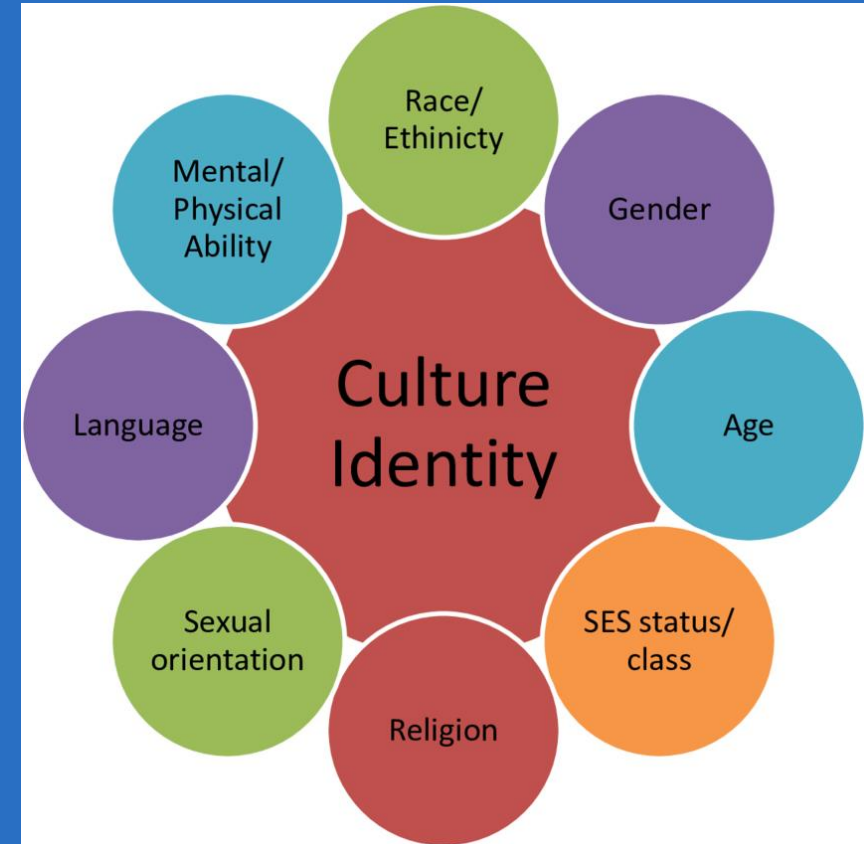
Oneens

De psychologie van de (minderheids)taalspreker

*Sjtelling:
't Limburgs is
deel van miene
culturele
identiteit*

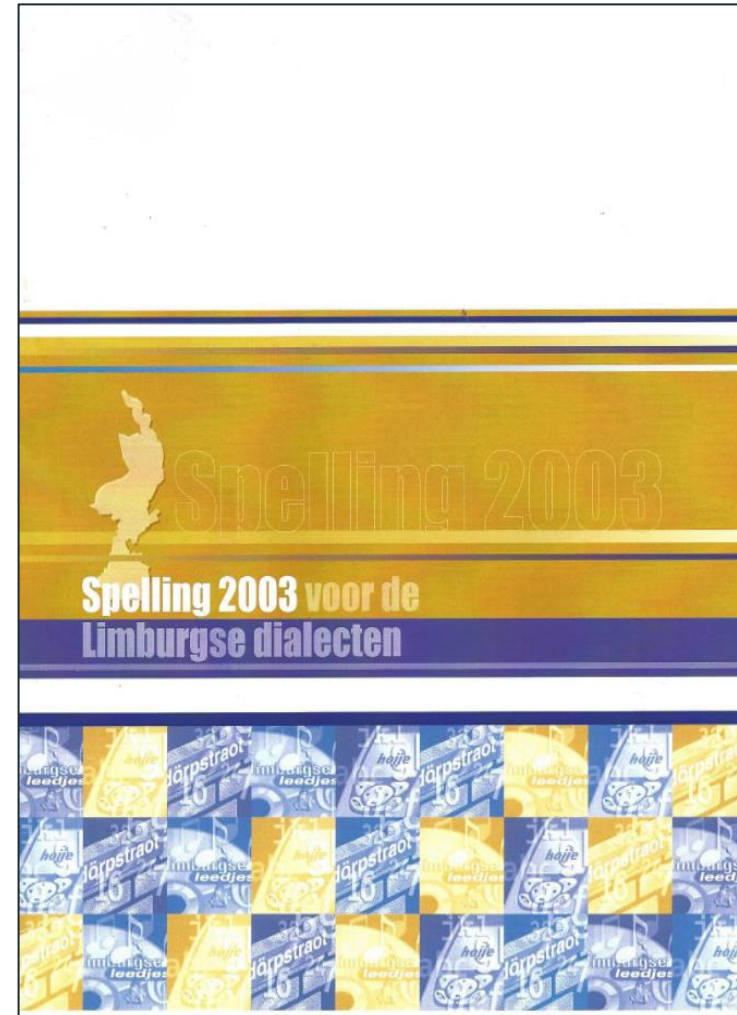
Eens

Oneens



Wat kinne vier zelf doeë?

SPELLING 2003



Hier te downloaden: <https://www.veldeke.net/wp-content/uploads/2020/12/Spelling-2003.pdf>

Medewerking onderzoek Andreas Simons

ZODET
VEER ÓS
VERSJTTON.

'T IS 'N KWESTIE VAN DOON

WAAT ICH
ZEGKE WIL...



HOES VEUR 'T LIMBURGS | zodet veer ós versjtaon | hoesveurtilimburgs.nl
Bredeweg 10 | 6042 GG Roermond